

Szerkesztőség:

Petőfi-utca 1. szám II. emelet

Bérmegyei leveleket csak ismert
késztől fogadjunk el.

Kéziratokat vissza nem küldünk.

Kiadóhivatal:

Petőfi-utca 1. sz. (Ungerleider Albert
könyvnyomdájában.)

Hirdetéseket díjazás szerint.

Egyes szám 5 kr., újság- és vasár-
nap utáni szám 3 kr.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Megjelen hétfőn és szombatok után is.

Előfizetési árak:

Helyben házhoz hordva.

Egész évre	12 ft
Fél évre	7 ft — kr.
Negyed évre	3 ft 50 kr.
Egy hónapra	1 ft

Vidékra postán küldve:

Egész évre	14 ft — kr.
Fél évre	9 ft — kr.
Negyed évre	4 ft 50 kr.
Egy hónapra	1 ft 20 kr.

Hirdetéseket helyben ártandók.

Százalékot nem adunk.

Ne legyen kivétel.

Arad, november 8.

Midőn ismeretessé lett a kormány azon szándéka, hogy a regálékot megváltja s ezzel a modern Magyarországon megszűnteti a középkori intézmények utolsó maradványát, az egész ország tetőszénnyilatkozatoktól visszhangzott s még ellenzéki népröportok sem nevezhetők Tisza ebbeli kezdeményezését másnak, mint igen dicsegetésnek. A ki csak valahogy is számolni tudott, büszkeségét lelte benne, ha kiszámította, hogy minő összegek fognak, melyek eddig lekötve voltak, a nagy művellet által felszabadított s folyóvá tetténi, azok segélyével mi nagy és hasznos fog teremtetni s előmozdítani a talajjavítás, az intenzív gazdálkodás és az ipar terén. Csak részben a regálé-bérlők panaszkodnak, a kik a megváltás folytán egy igen jelentékeny jövedelmi forrást, részben egyetlen foglalkozást veszítenek, de rideg önzésük, hazafias önmegtartóztatásból való foglalkozásuk miatt mindenünnen durván leporongattnak s nyugalomra utasítottak.

Midőn a megváltási terv szilárdabb formákat kezdett ölteni és — a mint másképp nem is lehetett — kitűnt, hogy a megváltandó értékeknek a bevalótt adó utáni igazságos kiszámításánál mindazoknak óriási tökélet kell vezénnyelők, a kik a regálék után következtetesen kisebb jövedelmet vállaltak be a valószínű, hogy az állammal szemben tanúsított szűkeklőség, hogy ne mondjuk családság, most az illetők zsebében bosszálja meg magát: ekkor már nagyobb volt a láma. Azóta megvilágították ama hazafiaknak az álláspontját s oly tükröt tartottak eléjük, melyben viselkedésüknek egész siralmas voltát megvilágították, ezenfelül a képviselőház regálébizottsága, — a kormány kifejezett beleegyezésével, részben kezdeményezése folytán, a saját „pontatlanságuk” következtében oly keményen sújtottaknak baját lehetőleg enyhítette, mi által a megváltási költségek, melyet az államnak fog kelleni törleszteni, minden esetre közel 30 millióval nagyobb lesz. Végre is az erdélyi földbirtokosok nagy politikai, nemzeti és kulturális missziója

van, melynek századok óta nagy áldozatokkal megfelelt s melynek a jövőben leendő teljesítéséhez erősítésre tényleg szüksége van.

De jönnek a városok s kézzel-lábbal protestálnak a megváltás elengedhetlen gyakorlati következményei s az abból logikusan folyó italmérséki adó ellen. A városok képviselői értekezletet tartottak a fővárosban és nyilvános tárgyalásokat, melyek a hangnem erőteljességét illetőleg a horvát, vagy akár a lengyel tartománygyűlésre emlékeztettek, végül azonban azon követelésre lyukadtak ki, hogy a törvény m i n d e n rendezett tanácsú városnak ugyanolyan jogokat s engedményeket adjon, minőket a törvényhatósági joggal bíró városoknak kielégítésbe helyeztek. S midőn itt azon körülményre utalunk, hogy nálunk a városok missziójuk legfőbbikét, egy intelligens középosztályt, a polgári műveltség ezen biztos támaszának képzését, a kereskedelem és ipar ápolását s fejlesztését, még korán sem teljesítették oly mértékben, mint Angliában, Franciaországban, Németországban, vagy akár Ausztriában, hogy ennél fogva annál inkább kell őket erőben tartani s a teljesítésre képessé tenni, hogy főmissziójukat a jövőben teljesíthessék: határozottan a mellett szólnak, hogy kormány és országgyűlés a városok iránt, az új törvény folytán rájuk háruló anyagi károsodás enyhítésére vonatkozólag, a lehetőség legszélsőbb határáig előzékenyek legyenek.

Es pedig m i n d e n város iránt; mert a megkülönböztetés, mely nálunk törvényhatósági joggal bíró város, szabad város és rendezett tanácsú város között tetetik, — szintén középkori maradvány.

Zsófia szász-welmari hercegné és a szászok. Párta m e n t i körökből egyik budapesti német lap a következő sorokat kapja: Egy nagyszabású távirat azt jelentette, hogy a weimari nagyhercegné egy evangélikus betegápoló intézet megnyitása alkalmából a nagyszabású evang. presbitériumban a legszívesebben szavaztak fogalmazott ü d v ö z l ő táviratot intézett. Mindenesetre figyelemmel érdemel, hogy Zsófia nagyhercegné, a felebaráti szeretet műveit iránt mindig lelkesedő hercegné egész a legutóbbi keletig olyan szeretetteljes fi-

gyelmével kíséri az evang. szellem minden nyilvánulását s azoknak, kik a nemességből állni meglehetősen nagy örömet érvendek, csak szerencsét kívánhatunk. A viszonyok intím ismerőre a szeretést és részvétet ezen jelei sem nem meglepők, sem nem váratlanok. Nem régebb nevezte ki a weimari nagyhercegné T e u t s c h h ercegi evangélikus p ü s p ö k ö t rendjének parancsnokává s egy levélből, mely a weimari udvari körökből ered, az érdekes tény tűnik ki, hogy Teutsch püspök rövid idő előtt személyesen elment Weimarba, hogy a nagyhercegné k i t ü n t e t é s é r t köszönetet mondjon. A fogadtatás, melyben a püspök a weimari hercegi udvarnál részesült, föltette k i t ü n t e t é s e volt. A nagyhercegné egész családját és udvarát maga körül gyűjtötte és a g u s t a z v e g y e s z a s z a r n é j e n e l v o l t, mikor Teutsch püspök a weimari rendkeresztel mellett, kihallgatáson megjelent. A nagyhercegné hízog nyilatkozatokkal halmozta el, s megemlítette, hogy az özevgy német császárné, ki Goethe korára emlékeztet, mindig örömmel nevezi magát Weimar leányának — ismeri a püspök ama munkát melyeket az erdélyi szászok történetéről írt. — Így tehát Weimar és Nagyszabás között meglehetősen élénk érintkezés áll fenn, amely tény minden mellesleg elzárhat nékünk konstataciónk, távol minden olyan szándéktól, hogy ebből szemrehányást kövessünk az erdélyi szászok ellen. De még sem foghatjuk fel azt a megjegyzést, hogy parlamenti és politikai körökben általában az óhaj, vajha idővel Budapest és Nagyszabás között legalább is oly élénk érintkezés fejlődne, a minő az, melyről most szólnunk. Államigaz és földrajzi az sokkal könnyebben lehetne létrehozni, mivel tudunk mind a két város Szent-István koronájának területén fekszik és Budapest is szép vidék. Mikor a feladott reformja megvalósult, a nagyszabási püspök is annak rendje szerint helyet kapott az ország főnemeseinek első kamarájában, a hol bizonyára nem a legrosszabb társaság szokott összegyűlni. Akkor híre jött, hogy a püspök vonatkozott az öt jogszabály megjelölését a feladottban elfogadni, és csak mikor T r e f o r t m i n i s t e r, ki ily eseteknél felhívhatatlan volt az olympusi görömbaságokban, félre nem értő fenyegetést tett a püspök ellen, mutatkozott ez hajlandónak, hogy éles metasztázis, feleltet érdekes arccal a nemzeti múzeum gyűjteményében bemutassa. Pedig hát azt binné az ember, hogy Magyarország pártjának lenni fölér egy rendszalaggal örömmel időznék annak a tényről, hogy az erdélyi szászok szellemi vezetője végül mégis megjelent a felsőházban, amár örömlünk jóval nagyobb volna, ha őt több-ször lehetne ott látni, mint eddig. Akkor könnyen meggyőződhetünk arról, a miről a szász képviselők, B a u s z n e r n, M e l t z l, sőt Z a y is meggyőződtek,

hogy t. i. az ország politikai körével való folytonos érintkezés többet használ a szászok érdekeinek, mint a Nagyszabásban való önelzártság. Több jelentős különben azt bizonyítja, hogy az az engesztelő-könyv irány, mely a nagyszabási elzárkózók közt mutatkozik s melyet Meltz Oszkár képvisel, Teutsch püspök sугallataira vezethető vissza és Magyarország összes politikai tényezőinek nagy meglepődést szerezne, ha ezek a jelentések valóknak bizonyulnának, — még ha Zay képviselő ezen még inkább feldühödne; mert ő a brászói intranzingensnek fiatal feje, most heves küzdelmet folytat a megpuhult nagyszabásiakkal E kicsinyes civakodás felett, melynek okait a személyes hiúságnak kell keresni, a magyar állameszmé bizonyára igen hamar győztesen fog tovább haladni és akkor számíthatunk az élvezetre, hogy a tudós Teutsch püspököt minél gyakrabban látvözölhetjük majd a parlamentben!

Osztrák ellenzéki pártok fuzója. Az o s z t r á k ellenzéki pártok körében nevezetes fordulat állott be. melyet egy bécsi lap így jellemez: „Az ellenzék egyesülése és szervezése tényre lett. Az elidegenedés helyébe összetartás, a széthúzás helyébe az egész párt szervezete lépett. El kell ismerni, hogy nevezetes lépés történt azon ellenállás szilárdítása felé, melyet Ausztria németjei immár kilenc év óta hiába fájtenek ki az uralkodó rendszerrel szemben.”

Vonatkozunk pedig a bécsi lap eme sorai arra, hogy az eddigi osztrák-német ellenzéki h á r o m párt közül kettő, a német-osztrák és a német klub, feladva eddigi külön állásukat, egyesült német baloldall” név alatt új parlamenti pártot alkottak. A harmadik frakció, melynek neve: „Deutschnationale Vereinigung” nem olvadt ugyan be, még mindig fentartja külön állását, de mégis úgy, hogy az egész párt közös végrehajtó bizottságban részt vesz. Az egyesítésre vezetett tárgyalásokat, mindjárt a birodalmi tanács összehívésakor, P l e n e r kezdte meg s így az egyesülés érdemének oroszúlárúza az övé. Az új párt H e r b s t által szerkesztett nyilatkozatot tett közzé, melyben egyebek közt mondatnak:

„Az állami egységet, nemetséget és szabadságot folyton növekvő veszélyek fenyegetik.

A németeknek Ausztriában, kik a birodalom és saját népköl jól felgottat érdekében mindig az egységes állam-

e s z m ö t védemezték, immár sürgős kötelességüké lett, egyesülni és zárt sorokban szállni sikkra ama javakért.”

KÜLFÖLD.

Monarchiánk és Szerbia. A „Pesti Napló” szerda esti lapjának élén és vezércikke gyanánt egy hosszú levél jelent meg Belgrádból, melyben nagyon katesse van tve az osztrák-magyar szerb barátság. A cikk maga minden komolyabb, értékesebb nívót nélkülös és afféle kávéházi politikai kombinációk garmadánál nem egyéb és mint ilyenre a „Nemzet”, „Rovás”-ában Csernátóy a következőket írja: Hogy milyen összefüggés uralkodik a kérdésben, jól értesült politikai férfú okoskodásaiban, tessék megítélni a következő idézetből.

„Magyar létemre én is őszintén rokonszenvezem Milán királlyal, ki nekünk magyaroknak igaz barátunk.”

„Es Milán király, ki nek érdekelten magyarországi lapjaink naponta lándzást törnek, a Milán király, ki nek igazságtalan védelmével magunk ellen zúdított egész Szerbiát, az a Milán király, ki hű szövetségeseinknek vállotta magát, egyénáulán Risztosnek és Gruicsnak kezébe adta a kormány gyeplőt.”

„Szerbiában ma Milánon kívül senkinek nem kellünk, sőt... annak lehetősége sincs kizárva, hogy valamelyik szép napon ő felsége is a fáképnél hagy bennünket.”

„Milán király minden eshetőségre oly kibúvó ajtót tart fel magának, mely vérszékletben Oroszországba nyílik.”

Es végül — mint már idéstem fennebb is — a szerbek

„Egy szép napon így fognak szólani hozzánk: Miután annyira szeretitek Milánt, itt van, nektek ajándékozzuk egészen.”

Hogy tulajdonképpen mit akar es a jól értesült politikai férfú, az titok. Megtudjuk tőle, hogy Milán e l l e n kellett volna lennünk, ki az „egyedüli” barátunk; megtudjuk, hogy a bécsi bankárok „és különösen a Landerbank” kizsápolyozták az országot; megtudjuk, hogy a „szép Artemizia a királynak legjobb barátja”; s hogy lesz konvent és megvan már a jövődéli szerb Robespierre; de azt nem tudni, hogy „a jól értesült férfú” mit vél teendőnek. „Noa?”

Az „ARADI KÖZLÖNY” tárcája.

(November 9.)

Elmélkedés*)

(A makió polgári fiúiskola épületének felavatásán.)

— Az „Aradi Közlöny” eredeti tárcája. —

Ha egy család szaporodó igényeire képet kényelmesebb s a csinnak s talán az egészséggel kívánalmairnak is megfelelőbbé teszi és rendezi be lakását, vagy ha időemésztette apai örökét saját izlése, kényelmel, érkeke és viszonyaihoz képest újabb felépíti s abba bevonul, — bizonynyal család ünneppal tekint a belépés első napjára s azt emlékeiben megörökíti. Legyen szabad átvitt értelemben a várost, az uttal Makó városát is egy nagy családu tekintetnem, családul, mely ma e díszes új épületet elfoglalva, hason, öröme hívó családi ünnepet ül.

Városunk is, mint egy nagyobb család, sok oldalú közös igényekkel bír, melyet saját jól felgottat érdekke, emelkedett érzelme s a kor követelményeire képest kielégíteni egész erejével törekednie kell.

A családnak gondviselészere s a tiszta, romlatlan és sziv sugallatán alapuló feladata s ezáltal nem lehet, mint a családok kölcsönös tiszta szeretete s a szeretetnek abban való nyilvánulása, hogy a család tagjait, gyermekeit test és lélekben és érdekek, ész, szív, erkölcs és vallásos érzelmeiben minél tökéletesebbé neveljék s ez által az ösz-emberiségnél, különösen házjuknak hasznos és munkás tagjait hagyják örökségül.

Epen így tágabb körben, a városok ezéja sem más, mint egy részről alkotó tagjainak jólétét előmozdítani, s más részről és kíválsón pedig az ifjú nemzedéket, a jövő reményét úgy nevelni, illetve testi, lelki s erkölcsi kiképzetésükre módot nyújtani, hogy egykor mint kellő hivatással bíró családalapítók a társadalomnak, a hazának, az emberiségnek, ezen egyetemes nagy családnak is hasznos és munkás tagjai legyenek.

Ha a szeretet vallásának tanát követjük s a népek és nemzetek közt kiváltás-

gost és választottat el nem ismerünk, s az öszes emberiséget az örök szeretet istenének egyenjogu gyermekekül, testvérekül s így egységes nagy családu tekintjük, ezen egyetemes nagy családu életcélja sem egyéb, mint a tökéletesedés s a kölcsönös testvéri szeretetben való boldogulás és megelégedés.

Az egyéneknek, avagy a legszűkebb körű családnak nem lehet feladata az egész emberiséget boldogítani, megeléni az hivatalának, teljesíti kötelességét, ha a gondviselés által reábizott kis kört tölti be és boldogítja. Es nem különben a város is, mint nagyobb társulási testület híven felel meg rendeltetésének, ha kellő módot nyújt saját tagjainak, gyermekeinek, hogy testi, lelki és erkölcsi fejlődésükben minél magasabbra emelkedhessenek, szorgalmuk, munkásságuk s boldogságukkal önmaguk javán munkálva, hazájuk felvirágzásában is számot tevő tényezők legyenek.

Nehogy azonban az elmélet és eszmények körét érintő gondolati továbbfejtése, eszté tévesztve az élet és gyakorlat mindenkül által megközelíthető s belátható teret messze túl szárnyalja, nem folytatunk tovább elmélkedésemet a megkezdett irányban, egyszerűen a mai ünneplé tényezes alapzatára helyezkedem s a mi önként táru mintegy fel, hogy szóba hozzassék — annak adok rövid magán nézetemet tolmácsoló kifejezést. Vajha lenne az önöknek is mindnyájuknak nézete és meggyőződése, mert akkor a ma ezen új díszépületben meggyújtott szertény világosságot terjesztő méos néhány évtized múltával jölvő fényes napkört sugározná és világítaná be Makó városa egész határát.

Mit és miért ünnepel ma Makó városa értelmi közönsége, el lett már mondva előltem az iskolaszék tisztelt elnöke által s én csak azt kívánom újra elismertetni, hogy jelen összejövetelünk a városnak egyszerű családi ünnepe.

Polgári törvényszabta kötelesség is városunknak, de önök hazafúi és köztüvelődési érzelme s a tudományos és erkölcs-szellemi haladás iránti tisztelete, ön gyermekeinek jövőta s boldogsága iránti szűlei érdeklődése és szeretete is parancsolja, hogy mint Csanád megye első városa, székhelye, lehetőleg minden rendt polgárainak módot nyújtson, gyermekeiket, legalább gyöngébb korukban, bármely életpályára

s a szűli ellenőrző felügyelet alatt neveltetni, oktatgatni.

Nem lehet tehát értelmes emberről fel is tenni, hogy beérné, ha Makón egyedül az elemi oktatásra lennének iskolák; ma, midőn a közlekedési eszközök folytonos tökéletesebbé állal mindenki előtt országok táruinak fel, a tapasztalatokat, munka és keresetforrást a távolban könnyű találni, a legegyszerűbb embernek is aig elég az elemi iskola látköre. Többet követel ennél a földművelés is, még többet az iparos, kereskedő és mindaz, ki a baladó kortól el nem maradvá, annak színvonalán megállani óhajt, törekedik.

Csak kissé tekintélyesebb városaink már a régmúltban, 7—8 évtized előtt sem elégedtek meg az elemi oktatással, majdnem mindenütt állítottak fel magasabb tanintézeteket azon eltéréssel a mai iránytól, hogy akkor minden magasabb oktatást a latin gimnáziumokban kerestek s a 8—10 ezer lakosú bíró, vagy est haladó városokban megvolt a felsőbb iskola 3—4—6 osztályiylal, 1, 2—3 tanárral, s régi módosabb földművelés gazdáinak mind tanultak a rosz-road-ti gyermekkorukban, később pedig fiaiktól kérdezték: cis latine puer?

Ezen egyirányú oktatást ma a több-irányú szakoktatás váltotta fel s ennek tulajdonítható s szertem ennek köszönhetjük, hogy ma ez ünnepet megülhetjük s a díszes épületet gyermekeink korszerű oktatása s nevelésének átadjuk, felavathatjuk. It is, mint annyi helyen hazánkban a múltban, nem maga a város, de a hitfelekezetek legerősebbje, a helyi. hitv. evang. egyház tartott fenn a mult idők szellemében egy latin gimnáziumot majd 6, majd 4 osztályiylal, melyet utóbb, mint a város egyetemes érdekének szolgálat, tekintélyesen segélyezett maga a város is.

De az 1868 ik évi közoktatási törvény s a kor áramlata követelték, hogy even az elemi oktatás fölé állított tanintézet ne legyen csak azok része, kik a tudományos pályára készülnak, hanem legyen a lakosság minden osztálya által előnyvel használható közö iskola, így történt aztán, hogy az elemi iskolák mellett a törvény utmutatása szerint felállítottak a IV. oszt. polgári fiú és kislő a IV. oszt. polg. leányiskola, melyeket mint a magyar nemzeti nevelés és oktatás közérdekének működteték az állam is, együttesen 3000 firtal segélyez.

A már előzetesen megtakarított iskolai alapból a polgári leányiskola már 5 év előtt díszes hajlékot nyert, hol bár még mindig küzdve az előítéletek ellen, szűkebb körben tén, de más hasonlítottakkal összemérve, tapasztalat után a meggyőződésel mondhatom, dicsegetes sikerrel működik.

A polg. fiú iskola ez ideig mint szelér, a reform. egyház szíveségéből a régi algyamizaton ódon, szűk helyiségekben volt elhelyezve. Már ez is feszélyező és bönítő volt működésére, de mert a nevezett tiszte. és nemes egyház az átöngedett tanszerket saját elemi iskoláinak szaporodásával nem nélkülözheté, mulhatlanul kellett gondoskodni a polgári fiú iskola elhelyezéséről.

Igy lőn elkerülhetlenül ezen új iskolának felépítése s a jótékonyaságban meglankadni nem tudó csanádi megyés püspök ó nagyméltóságának kegyessége s Makó város közgyűlésének hazafiai áldozni tudó érzelme módot nyújtottak, hogy ezen díszes új épület rövid fél év alatt örömmel látott díszében a mai nemzedék köztüvelődési érdekének dicsegetéit hirdesse az utódoknak.

Nem lehet ily rövidbe, percekhez kötött elmélkedésnek feladata, hosszán és tüzetesen foglalkozni a polgári iskolák feladatával, de még is kell, hogy szíves türelmükre számítsunk, pár szó s vonással, az eddig elmondottak után, érinsem ezen kérdést is.

Makón a 7 éves működés után, ne hiemezzük a dolgot, még ma is el lehet mondani, hogy a két polg. iskola a városnak csak mostoha gyermeke. Azt kérdi egyik: minek nekünk a polg. iskola? leányaink az iparos és földművelés leányokkal társulnak-e? fiaink szintugy, s ráadásul a felső gimnáziumba menve még legalább a latinból külvön vizsgát legyenek kötelesek letenni? mások ezzel szemben, azt hirdetik, hogy ez iskolák csak az uak kedvéért vagy talán éppen a zsidóságnak állítottak fel. — Vannak, kiket jóformán csak a név bánt, s ha a leányiskola elemi u a p o l g á r i j e l z ö t t e s z i k, de azt felső vagy közép leányiskolánk talán leányakadémiának nevezhetik, elfogadják azt jelen magaslátan is: szóval vannak köztünk egyesek, istennek hála: csak egyesek, kik bönítő irányzattal csináltak ez illeig reklamotot ez iskolák ellen, talán hogy tönkrozzanak az alantas értelműek, — még a kulturális áldozatot sárba

dobott pénznek tartják. — Ezeknél vannak még veszedelmesebbek, kik a polg. fiúiskolát minden áron gimnáziumnak szeretnék összetákolni.

Ehhez is szólandok röviden. Fel kell azonban még említenem s ezzel a leányiskolától bucent is veszek, hogy bár mint itéljenek is egyesek, a mi polg. leányiskolánk feladatának megfelel, s hozzá teszem, hogy az a magán nevelésnél s a házi oktatásnál is jobb. — Látszatra ezek talán vonzóbbak, de tényleg a jó polg. iskola többet ad, mert nyújt annyit, hogy azon alapon önszorgalommal hasznosan lehet tovább haladni. — Megvallom, semmi középiskolától sem kívánok többet, mint képességet adni az öntanulásra. Egy hányva van községi polg. leányiskoláinknak, az, hogy a német nyelvet azon mértékben, a melyben azt ma talán joggal követelik, fel nem ölhethi, nem taníthatja. Megérintem csak, hogy ezen az illető szűlők leghevesebben és legkevésbé áldoztatni úgy segíthetnek, ha a 4-ik osztály fölé t a n d i j a k r a alapítva méggy befejező osztályt létesítenének tisztán a németnyelv elméleti és gyakorlati elsajátítására eseeleg a franciáának kötelezett tanításával.

S most szinte csak érintőleg a polg. fiúiskola létjogát illetőleg a gymnaziumi kizárólagos irányulással szemben.

Egyéni nézetemből indulva ki, legjobban szeretném ha lenne polgári, ipar, kereskedelemi, gazdasági, real iskolánk és tiszta gymnaziumunk is. De a midőn viszonyaink, Makó város viszonyai s áldozat képessége ma ezeket együttesen vagy csak párosan is meg nem adhatjuk, okvetellen azt kell választanunk, a mi adott helyzetünkben legkönnyebben s aránylag és viszonylag a legtöbb haszon és eredményt nyílvethet, s ez szertem az ismert makió viszonyok mellett a polgári iskola.

Ismertem én a latin, tiszta gymnaziumi irány barátait és szószólóit, tisztelom is egyéni meggyőződésüket, s ha kellene, a küzdelem keztyűjét is telvenném nézetükkel szemben, amde itt nincs helye e kérdés megoldásának a elég lesz, ha csupán annyit említek meg, hogy egy főgymnazium az erre vonatkozó törvény keretében és a kor színvonalán versenyképesen megállva, az épület és felszerelés 70—100 ezer firtal igénylő áldozata után még évi legkevesebbet 50—60 firt áldozatot igényelne városunktól

*) E sorány elnevezést adta az érdemes szertő s felavatók, melyet mult vasárnap tartott, az általunk már jelzett iskolai ünnepevény. A szerk.

(Folytatása következik.)

